

PEDERSÖRE

Kallan Ympäristöterveys Valvontasuunnitelma – terveysvalvonta 2020-2024, päivitys 2024

Hyväksytty ympäristöterveyslautakunnassa 28.11.2022
§ 44

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteet	3
3. Resurssit	4
4. Terveysvalvonnan työajan tarve	5
5. Ohjelmakauden 2020–2024 teema-alueet	6
6. Henkilöstön täydennyskoulutus	8
7. Valvontamaksut	8
8. Laatujärjestelmä	9
9. Laboratorioanalyysit	9
10. Viestintä ja asiakaspalvelu	10
11. Häiriötilanteisiin varautuminen	10
12. Valvontasuunnitelman arviointi	12
13. Valvontasuunnitelman ja sen arvioinnin hyväksyminen	12

Liite 1 Elintarvikevalvonnan suunnitelma 2021–2024, Vuosi 2023

Liite 2 Terveysuojelun valvontasuunnitelma 2020–2024, Vuosi 2023

Liite 3 Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden valvontasuunnitelma 2021–2025
Vuosi 2023

1. JOHDANTO

Valvontaohjelman laatimisvaatimus sisältyy seuraaviin lakeihin:

- Elintarvikelaki (297/2021) § 39
- Terveydensuojelulaki (763/1994) 4 a §
- Tupakkalaki (549/2016) 83 §
- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 8 §

Yhteistoiminta-alueen omat valvontasuunnitelmat päivitetään vuosittain. Tähän suunnitelmaan sisältyvät erillisinä liitteinä elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan toimialakohtaiset suunnitelmat. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kuntien vuonna 2024 järjestämien eläinlääkäripalvelujen valvontaa varten laaditaan erillinen suunnitelma. Vuoden 2024 toimintasuunnitelma on laadittu ja käsitelty ympäristöterveyslautakunnassa talousarvion yhteydessä.

Valvontasuunnitelma on ehkäisevän valvonnan työväline. Suunnitelma noudattaa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa vuosille 2020 - 2024. Paikalliset tarpeet ja riskit huomioidaan toimintojemme riskinarvioinnin avulla Valvontasuunnitelmassa on määritelty vuoden aikana suoritettavat suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot Jokaiselle ehkäisevän valvonnan osa-alueelle eli elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnalle on lisäksi erilliset tavoitteet ja painotusalueet, jotka on kuvattu liitteissä 1–3. Valvontasuunnitelmaan sisältyy myös aikaisempien vuosien tarpeisiin perustuva arvio suunnittelemaan ja kiireelliseen valvontaan tarvittavasta ajasta.

Valvontasuunnitelma voidaan laatia joko yhdeksi tai useaksi vuodeksi kerrallaan, mutta se on päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein. Koska valvottavat toiminnot sekä resurssit ja painopisteet vaihtelevat vuosittain, laaditaan valvontasuunnitelmasta vuotuinen päivitys, joka hyväksytään Pedersören ympäristöterveyslautakunnassa. Päivitykset ja lisätiedot käsitellään henkilöstökokouksissa. Ympäristöterveydenhuollon päällikkö vastaa suunnitelman yleisen osan päivittämisestä, elintarvikevalvontaa harjoittavat terveystarkastajat päivittävät elintarvikevalvonnan suunnitelman ja myös suurimman osan tupakkavalvonnan suunnitelmasta. Terveydensuojelun valvontaa harjoittavat terveystarkastajat päivittävät terveydensuojelun valvontasuunnitelman.

Kallan Ympäristöterveyden kotisivuilla on ollut tietoa valvontasuunnitelmien päivittämisestä vuodeksi 2024. Kommentteja ei saapunut

2. YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONNAN TAVOITTEET

Ympäristöterveydenhuoltotyön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja tiedottaa asiakkaille, miten haitoilta voi suojautua. Laadukkaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan varmistaminen edellyttää, että valvonta on suunnitelmallista, sitä tehdään riittävin voimavaroin ja se on oikein kohdennettua, tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa.

Valtakunnallisen valvontaohjelman 2020–2024 tavoitteena on valvonnan kehittäminen ja yhtenäistäminen sekä valvonnan vaikuttavuuden ja laadun lisääminen yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Tämä toteutetaan:

1. Valvonnan tehokkaalla kohdentamisella
2. Valtakunnallisilla tietojärjestelmillä
3. Valvonnan maksullisuudella

Kolme osatavoitetta voidaan saavuttaa seuraavasti:

1. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tulee olla suunnitelmallista ja perustua jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontaa tulee suunnata niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat mm. toiminnan luonne, laajuus, altistuvien määrä sekä vaaran vakavuus ja todennäköisyys. Valvontaa voidaan harkita kevennettäväksi silloin, kun toiminnanharjoittajan on todettu hoitavan velvoitteensa asianmukaisesti, mutta perustelut on tällöin kirjattava selkeästi.

Yhtenäisen valvontakäytännön aikaansaamiseksi on valtakunnallisissa suunnitelmissa huomioitu samantyyppisten ja kokoluokaltaan samansuuruisten kohteiden tarkastustiheyksien periaatteet, mutta kunnan tulee arvioida riskejä kohdekohtaisesti ja kohdentaa valvontaa sen mukaisesti. Kohteiden tarkastustiheys on arvioitava tarpeen mukaisesti, ei yksikön resurssien perusteella. Valvonnalla ei tarkoiteta pelkästään tarkastuksia, vaan se käsittää myös muita lainsäädännön noudattamiseen tähtäviä toimenpiteitä, kuten ehkäiseviä toimenpiteitä ja näytteenottoa. Yhteistyö ja avoin vuoropuhelu toimijoiden ja eri viranomaisten välillä mahdollistavat tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen valvonnan. Valvontaviranomaisen on myös seurattava, että toimija poistaa mahdolliset epäkohdat, ja käytettävä tarvittaessa hallinnollisia pakkokeinoja epäkohtien poistamiseksi.

Hyvin toimivan ympäristöterveydenhuollon avulla voidaan välttää/minimoida epidemioita sekä vähentää terveydenhuoltopalvelujen käyttöä. Myös monet pitkäaikaissairaudet ovat ehkäistävissä, jos ongelmat korjataan ajoissa, esim. sisäilmaongelmat.

2. Käytettävien tietojärjestelmien avulla saadaan kattavaa tietoa ympäristöterveydenhuollon eri aloista, mikä tukee työn kehittämistä. Tietoja tarvitaan oman työmme ohjauksen tueksi, mutta myös keskusviranomaiset tarvitsevat niitä erilaisten valtakunnallisten ohjeiden perustaksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen seurantaan varten on valtakunnallinen tietojärjestelmä VYHA. Ohjelmaan raportoidaan esim. henkilöresurssit, hyväksytyt valvontasuunnitelmat ja niiden arviointi. Ohjelmaa kehitetään siten, että siihen rekisteröidään myös aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauksenkäynnit (AJO-käynnit).

Tammikuun 2019 alussa otettiin koko maassa käyttöön täysin uusi valtakunnallinen VATI-tietojärjestelmä toiminta- ja valvontatietojen välitöntä seurantaan varten. Ohjelma mahdollistaa keskusviranomaisille koko maan kehityksen reaaliaikaisen seurannan. Tarkoituksena on, että ohjelma helpottaa suunnittelua ja päivittäistä valvontatyötä. Tietojärjestelmän käyttöönotto vaikuttaa päivittäiseen työhömmee, ja vielä tulevalla kaudella erilaiset vikailmoitukset ja kehittämistyö vievät resursseja varsinaiselta valvontatyöltä.

3. Valvontasuunnitelman mukainen suunnitelmallinen valvonta on pääsääntöisesti maksullista, mutta maksut eivät kata kaikkia ympäristöterveydenhuollon kustannuksia. Keskusviranomaiset pitävät tärkeänä, että kunnalliset yksiköt perivät maksun kaikista niistä suoritteista, joista lain mukaan voidaan periä maksu. Laskutusperiaatteena on, että perittävän maksun tulee vastata suoritteeseen käytettyä aikaa. Poikkeuksena tästä on tupakkalain mukainen vuotuinen valvontamaksu, joka on veroluonteinen, sekä elintarvikelain (297/2021) 72 §:n ja terveydensuojelulain (763/1994) 50 §:n mukainen vuotuinen perusmaksu. Myös valvontahankkeisiin liittyvät tarkastukset ovat maksullisia, jos ne on kirjattu valvontasuunnitelmaan. Maksut on perittävä hyväksytyin taksan mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon talousarvioon on lisäksi varattava varoja myös sellaisiin tapahtumiin, joista ei voida laskuttaa toiminnanharjoittajaa, kuten elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden tai valitustapausten selvittäminen. Myöskään viranomaisyhteistyöstä ja varautumiseen liittyvästä työstä ei voida periä maksua.

3. RESURSSIT

3.1 Henkilöstöresurssit

Vuodelle 2024 on budjetoitu 18,5 virkaa/toimea, jotka jakautuvat kolmeen kustannuspaikkaan: hallintoon, eläinlääkintähuoltoon ja terveysvalvontaan.

Hallinto	Terveysvalvonta	Eläinlääkintähuolto
Ympäristöterveydenhuollon päällikkö	Terveystarkastaja 7 x	Praktikkoeläinlääkäri 4x
Toimistosihtööri	Näytteenottaja 50 %	Klinikka-avustaja
	Hygieenikkoeläinlääkäri	Valvontaeläinlääkäri 2x vakituinen, 1 x määräaikainen 2 vuotta
2 henkilötyövuotta	8,5 henkilötyövuotta	8 henkilötyövuotta

Taulukko 1. Virat/toimet 1.1.2024

3.2 Talousresurssit

Vuodeksi 2024 hyväksytyn talousarvioehdotuksen mukaan ympäristöterveydenhuollon toimintakustannukset ovat yhteensä 1 527 184 € (hallinto 166 165 €, terveysvalvonta 598 900 € ja eläinlääkintähuolto 762 119 €), josta henkilöstökulujen osuus on 1 249 686 € (82 % kokonaistalousarviosta). Vuodeksi 2024 on terveysvalvonnan maksutuotoiksi budjetoitu 202 700 €.

4. TERVEYSVALVONNAN TYÖAJAN TARVE

Taulukko 2 sisältää kohteiden määrän ja vuodeksi 2024 suunniteltujen henkilötyöpäivien määrän marraskuussa 2023 rekisteröityjen kohteiden mukaan. Suunnitelmallisen valvonnan henkilötyöpäivät perustuvat keskusviranomaisten suositusten ja oman riskinarvioinnin mukaan laskettuun tarpeeseen. Muut henkilötyöpäivät ovat arvio, joka perustuu aikaisempien vuosien tarpeeseen.

Valvonta-ala	Henkilötyöpäivät 2024
Elintarvikevalvonta	
– suunnitelmallinen valvonta	207
– näytteenotot	5
– suunnittelematon valvonta	52
Terveydensuojeluvalvonta	
– suunnitelmallinen valvonta	133
– näytteenotot	98
– suunnittelematon valvonta	115
Tupakkavalvonta	
– suunnitelmallinen valvonta	8
– näytteenotot	0
– suunnittelematon valvonta	0
Lääkelain § 54	
– suunnitelmallinen valvonta	1
Ajoaika	55
Yhteensä	674

Taulukko 2. Vuoden 2024 henkilötyöpäivien määrä

Henkilötyöpäivät on laskettu kolmen valvonta-alamme suunnitelmallisen valvonnan ja näytteenottojen sekä arvioitu suunnittelemattoman valvonnan ja ajoaikojen osalta. Suunnitelmallisen valvonnan henkilötyöpäiviin sisältyvät vuodeksi 2024 riskinarvioinnin mukaan suunnitellut tarkastukset, jotka on eritelty toimialakohtaisissa liitteissä. Myös näytteenottojen henkilötyöpäivät ovat suurimmaksi osaksi mainituissa liitteissä olevia suunniteltuja näytteenottoja, mutta niihin sisältyy myös arvio mahdollisesta suunnittelemattomasta näytteenotosta.

Suunnittelemattoman valvonnan henkilötyöpäiviin sisältyvät esim. ennakoimattomat tarkastukset, epidemioiden ja valitusten selvitykset, pakkokeinot, lausunnot ja neuvonta. Suunnittelemattoman valvonnan ajan tarve on arvioitu aikaisempien vuosien toteuman mukaan. Vuoden 2024 ajoaika arvioitiin aikaisempina vuosina käytetyn ajan mukaan.

Taulukkoon 2 sisältyvät henkilötyöpäivät ovat ne työpäivät, jotka tarvitaan suunnitelmalliseen valvontaan keskusviranomaisten suositusten, oman riskinarvioinnin, suunnittelematonta valvontaa koskevan arvion sekä ajoaika-arvion mukaan. Tarve on yhteensä 674 henkilötyöpäivää.

Kallan ympäristöterveys laatii vuodeksi 2024 yksityiskohtaisen työsuunnitelman, joka perustuu tähän valvontasuunnitelmaan. Priorisointimme mukaan ensisijaisesti valvotaan kohteita, joissa on suurimmat riskit, esim. elintarvikkeiden valmistus, talousvesi, kohteet, joissa oleskelee altistuvia ryhmiä (lapsia, vanhuksia) sekä kohteet, joita ei ole tarkastettu viime vuosina. Elintarviketiimi ja terveydensuojelutiimi laativat yksityiskohtaisemmat työsuunnitelmansa itse.

Kattavaa etukäteissuunnitelmaa on mahdotonta laatia ennakoimattomien tekijöiden vuoksi. Esimerkiksi ruokamyrkytysten tai vesivälitteisten epidemioiden, pakkokeinojen, vesilaitosten häiriötilanteiden sekä koulujen/päiväkotien sisäilmaongelmien selvittelyyn kuluu runsaasti työaikaa. Taulukossa 2 eritellyn kirjatun työajan lisäksi kuluu sen vuoksi paljon aikaa myös esim. valitusten selvittämiseen, kehittämis- ja laatutyöhön, uusiin asetuksiin ja direktiiveihin liittyvään koulutukseen ja itseopiskeluun, riskinarviointeihin, asiakkaille suunnattuun tiedotukseen ja neuvontaan, eri palavereihin ja kokouksiin sekä hallinnollisiin tehtäviin. Valtakunnallisesti arvioidaan, että kattavaan valvontaan tarvittava kokonaistyöaika on 1,5 – 2 kertaa se työaika, joka tarvitaan tarkastuksiin.

Myös vuonna 2024 kuluu työaikaa keskeisen VATI-tietojärjestelmän tietojen ylläpitoon. Vuosien 2020 – 2024 valtakunnallisessa valvontaohjelmassa tähdennetään, että kuntien tulee varautua siihen, että tietojärjestelmätyö vaikuttaa valvontayksikköjen toimintaan kaudella, koska ohjelman kehittäminen jatkuu tulevina vuosina ja vaatii myös yksikköjen työpanoksia.

5. OHJELMAKAUDEN 2020–2024 TEEMA-ALUEET

Valtakunnallisen ohjelman mukaan kauden yhteisenä teemana ovat valvonta ja yhteistyö. Nämä saavutetaan seuraavasti:

1. Arviointi- ja ohjauskäynnit
2. Viranomaisyhteistyö
3. Yhteistyö toimijoiden kanssa
4. Varautuminen

5.1 Arviointi- ja ohjauskäynnit

Aluehallintovirastojen tulee tehdä arviointi- ja ohjauskäynti (AJO-käynti) jokaiseen ympäristöterveydenhuollon yksikköön ohjelmakauden aikana. Käyntien tarkoituksena on yksikön toiminnan arviointi sekä ohjaus ja

tukeminen. Lisäksi käyntien avulla kerätään tietoa eri yksiköiden ”hyvistä käytännöistä”, joita voidaan käyttää valvonnan kehittämiseen koko maassa valtakunnallisilla koulutuspäivillä. Lisäksi käynneillä huomautetaan kehitettävistä tai korjattavista asioista.

5.2 Viranomaisyhteistyö

Hallintolain mukaan viranomaisten on autettava toisiaan ja pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät edellyttävät jatkuvaa vuoropuhelua ja yhteistyötä eri viranomaisten, esim. ympäristönsuojelun, rakennusvalvonnan, työsuojelun, pelastuslaitoksen, poliisin, veroviranomaisen ja ELY-keskuksen kesken. Jos tulevana vuosina muodostetaan uusia, suurempia yksiköitä, on yhteydenpidon ja viestinnän jatkaminen peruskuntien kanssa ensiarvoisen tärkeää. Yhteistyötä on tehtävä niin toimijoiden valvonnan kuin varautumisen osalta. Myös eri ympäristöterveydenhuollon yksiköiden välinen yhteistyö on tärkeää ja sitä on tarpeen vahvistaa.

5.3 Yhteistyö toimijoiden kanssa

Ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen edellyttää toimijoilta paljon osaamista. Viranomaisten on neuvottava ja ohjattava toimijoita esim. lainsäädäntöön ja sen tulkintaan liittyvissä asioissa eri tilanteissa. Toimijoille tulee antaa vaikuttamismahdollisuuksia silloin kun se on mahdollista. Tarkoituksena on siirtää viestinnän painopistettä yksisuuntaisesta viestinnästä viranomaiselta toimijalle vuorovaikutteiseen ja keskustelevaan malliin, jossa molemmilla osapuolilla on mahdollisuus esittää oma kantansa. Viranomaisen on vahvistettava yhteistyötä niiden toimijoiden kanssa, joilla on velvollisuus varautua erilaisiin häiriötilanteisiin.

5.4 Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä veloitetaan sekä viranomaisia että toimijoita laatimaan valmiussuunnitelma häiriötilanteiden varalta. Keskusviranomaiset ovat laatineet ohjeita ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita varten.

Terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisella on lain mukaan velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläintautiviranomaisella epäiltäessä vastustettavaa eläintautia. Kuntien valmiussuunnitelmissa on oltava myös ympäristöterveydenhuollon toimialan valmiussuunnitelmaosa, jossa kuvataan mm. yhteydet ympäristöterveydenhuollon ja kunnan välillä häiriötilanteessa. Varautumisen toimivuuden varmistamiseksi on pidettävä vähintään yksi harjoitus ohjelmakaudella.

Ympäristöterveydenhuollolla on valmiussuunnitelma häiriötilanteiden varalta. Suunnitelman sisältö on kuvattu luvussa 11. **Valmiussuunnitelman uudistaminen ja päivittäminen aloitetaan vuonna 2024.**

5.5 Omat painopisteet

Valtakunnallisten teema-alueiden lisäksi ympäristöterveydenhuollolla on kaksi omaa painopistettä:

1. Laadun kehittämisen jatkaminen. LaatuNetin käytön implementointia jatketaan. LaatuNet on kehitetty erityisesti ympäristöterveydenhuoltoa varten, ja se tulee kattamaan myös eläinlääkintähuollon. Katso myös luku 8.

2. Asiakirjahallinta ja arkistointi. Uuden vastuukunnan ja myös yhteiskunnassa käynnissä olevan digitalisaation myötä Ympäristöterveyden on käytävä läpi prosessejaan, jotka koskevat asianhallintaa, asiakirjahallintaa sekä arkistointia.

6. HENKILÖSTÖN TÄYDENNYSKOULUTUS

Tehokas ympäristöterveydenhuollon valvonta edellyttää henkilöstön osaamisen varmistamista. Olennaisena osana toiminnan kehittämistä on yhteistoiminta-alueen viranhaltijoiden erikoistuminen. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa 2020–2024 on määritelty, että hyvä koulutustavoite on 8 koulutuspäivää ympäristöterveydenhuollon työntekijää kohden.

Henkilöstö osallistuu vuosittain ajankohtaiseen täydennyskoulutukseen. Tämän mahdollistamista varten on varattu talousarviovaroja. Vuodelle 2024 on budjetoitu 10 630 € koulutusta varten koko Kallan Ympäristöterveyden osalta. Keskusviranomaisten järjestämä koulutus on yleensä maksutonta kunnille. Koronapandemian vuoksi digitaalinen kurssitarjonta on lisääntynyt, mikä mahdollistaa useampia kurssipäiviä työntekijää kohti. **Maksullisille kurseille osallistumisesta keskustellaan jatkuvasti vuoden aikana, keskusviranomaisten järjestämiin lyhyempiin täydennyskoulutuksiin voi osallistua suhteellisen vapaasti, kunhan sisältö liittyy omiin työtehtäviin.** Koulutukseen osallistuneella on velvollisuus jakaa koulutuksesta saamaansa tarvittavaa tietoa henkilöstölle, jota asia koskee. Tällä tavalla koulutuksen sisältöä voivat hyödyntää myös ne, jotka eivät koulutukseen osallistuneet.

7. VALVONTAMAKSUT

Kunnallisen valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista. Kunnan valvonnasta perimät maksut eivät kuitenkaan kata kaikkia valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Valvontamaksut tulisi käyttää ympäristöterveydenhuollon resurssien turvaamiseen. Maksun määräytymisen periaatteena on vuosittaista tupakkavalvontamaksua lukuun ottamatta, että valvonnasta perittävien maksujen tulee vastata valvonnasta kunnalle aiheutuvia todellisia kustannuksia. Lisäksi talousarviossa on varattava varoja yllättäviin tilanteisiin, kuten esimerkiksi elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden varalle sekä valitusten selvittämiseen, koska kunta ei voi periä maksua niiden tutkimisesta ja selvittämisestä. Myöskään neuvonnasta ja tiedotuksesta ei voida periä maksua.

Valvontasuunnitelmien mukaisista tarkastuksista peritään hyväksytyt taksan mukainen maksu. Poikkeuksena tästä on tupakkalain valvonta, josta ei peritä enää erillistä tarkastusmaksua, vaan siitä peritään vain hakemuksen/ilmoituksen käsittelymaksu, sekä vuosimaksu, joka käsittää myyntiluvan valvonnan. Myös tämä vuosimaksu on ilmoitettu hyväksytyssä taksassa. Valvontamaksua ei peritä myöskään suunnitelmallisesta tarkastuksesta ilmoitetussa alkutuotantopaikassa, mutta jos tarkastus johtaa seurantakäyntiin, maksu peritään voimassa olevan taksan mukaan.

Valvontahankkeisiin liittyvät tarkastukset voivat olla maksullisia, jos ne sisältyvät valvontasuunnitelmaan. Uusintatarkastukset ovat myös pääsääntöisesti maksullisia samoin kuin uuden kohteen hyväksyminen/ilmoituksen käsittely. Tuntimaksun määrä perustuu valvonnan suorittamisesta aiheutuneisiin todellisiin kokonaiskustannuksiin ja lasketaan kuntaliiton yleiskirjeen 10/80/2011 mukaisesti.

Taksa tarkistetaan vuosittain edellisvuoden tietojen sekä seuraavaksi vuodeksi hyväksytyt talousarvion perusteella ja se päivitetään tarvittaessa.

8. LAATUJÄRJESTELMÄ

Kallan Ympäristöterveydellä on laatujärjestelmä, joka käsittää koko toiminta-alueen. Kallan Ympäristöterveyden laatupolitiikka:

Laatujärjestelmän tavoitteena on taata tasa-arvoinen, ammattimainen ja puolueeton valvonta. Lisäksi laatujärjestelmän tarkoituksena on toiminnan tehostaminen. Hyvän laadun tukipilarina on ammattitaitoinen henkilöstö, joka on perehtynyt laadunvarmistustyöhön ja ymmärtää sen tärkeyden.

Kallan Ympäristöterveys katsoo, että valvonnan suunnittelu, tarkastukset ja dokumentointi ovat toiminnan keskeisiä elementtejä. Valvonnan suunnittelu käsittää valvonnan eri osa-alueiden yhteisten valvontasuunnitelmien laatimisen, jossa otetaan huomioon myös painopisteet. Suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat. Suunnitelmien tulee olla helposti ymmärrettäviä ja ne päivitetään vuosittain. Asiakkaita kohdellaan asiallisesti, ammattimaisesti ja puolueettomasti. Dokumentointi käsittää raporttien laatimisen, suoritteiden kirjaamisen tietojärjestelmään sekä raportoinnin keskusviranomaisille.

Laatujärjestelmä perustuu jatkuvan parantamisen periaatteelle PDCA-periaatteen mukaan (Plan-Do-Check-Act). Tämä toteutetaan mm. sisäisten ja ulkoisten auditointien, aktiivisen palautteen keräämisen ja poikkeamien dokumentoinnin kautta.

Kallan Ympäristöterveys käyttää digitaalista LaatuNet-laatujärjestelmää, joka on kehitetty erityisesti ympäristöterveydenhuollon tarpeisiin. LaatuNet perustuu ISO 9001 -standardiin ja SHQS-järjestelmään. LaatuNetissä on selkeät prosessikuvaukset koko maan valvonnan yhtenäistämiseksi. LaatuNetin laatujärjestelmään sisältyy myös eläinlääkintähuolto.

9. LABORATORIOANALYYSIT

Viranomaisnäytteet on analysoitava aina akkreditoidussa laboratoriossa, jolla tulee olla myös Ruokaviraston hyväksyntä. Elintarvike- ja vesinäytteiden viranomaistutkimuksiin käytetään tällä hetkellä EuroFins Ahma Oy:tä. Sisäilmanäytteiden analysointiin käytetään Ruokaviraston hyväksymää laboratoriota.

Kallan Ympäristöterveyden oma näytteenottaja ottaa useimmat viranomaisnäytteet ja kirjaa ne VATI-ohjelmaan.

10. VIESTINTÄ JA ASIAKASPALVELU

Kallan Ympäristöterveys pyrkii välittämään tietoa yleisölle tiedotusvälineiden ja sosiaalisen median kautta sekä eri sidosryhmille suoran yhteydenoton, esim. sähköpostilistojen kautta. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) edellyttää mm., että kuntien toiminta on avointa ja antaa yksilölle tiedonsaantioikeuden.

Kielilain (423/2003) 10 §:n ja 11 §:n mukaan asukkailla ja yrittäjillä on oikeus käyttää viranomaisessa suomea tai ruotsia valintansa mukaan.

Pyrimme lisäämään ympäristöterveydenhuollon näkyvyyttä tiedottamalla etukäteen valvonnan painopisteistä ja tavoitteista sekä lisäämään toiminnan läpinäkyvyyttä julkaisemalla valvonnan tuloksia. Aktiivisella tiedottamisella häiriö- ja erityistilanteissa varmistetaan turvallisuuden ja terveyden kannalta tärkeän tiedon saanti.

Viestintä voi olla sekä sisäistä että ulkoista. Ulkoisen viestinnän osa-alueita ovat esim. asiakaspalvelu, eri kohderyhmien tiedottaminen ja koulutus. Viestintä on suunnattu eri kohderyhmille, kuten kuntalaisille, toiminnanharjoittajille, muille viranomaisille ja muille asiakkaille.

Sekä sisäisen että ulkoisen viestinnän tulee olla avointa ja toimivaa. Kallan Ympäristöterveys soveltaa Pedersören kunnan viestintäsuunnitelmaa ”Kertomus Pedersörestä” sekä Ympäristöterveyden omaa viestintäsuunnitelmaa. Kallan Ympäristöterveyden laatujärjestelmän mukaan tarkastusraportit lähetetään asiakkaalle 10 työpäivän kuluessa, ilmoitukset käsitellään 14 työpäivän kuluessa ja päätökset annetaan 60 työpäivän kuluessa.

11. HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä ja keskusviranomaisten ohjeissa veloitetaan viranomaisia laatimaan häiriötilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma.

Kallan Ympäristöterveydellä on valmiussuunnitelma häiriötilanteiden varalta. Suunnitelma käydään läpi vuosittain ja päivitetään tarvittaessa. Valmiussuunnitelmassa on kuvattu menettelytavat seuraavissa tilanteissa:

- talousveden ja uimaveden saastuminen
- elintarvikevälitteiset epidemiat
- sisäilmaongelmat
- tietojärjestelmän ja tietoturvan häiriöt
- kemialliset onnettomuudet
- eläinlääkinnälliset riskit ja epidemiat
- säteilyvaara
- muut riskitekijät; terroriteot

Terveysvaaratilanteet voidaan saada selville esim. seuraavien kautta:

- RASFF-ilmoitukset (Rapid Alert System for Food and Feed)
- Ruokaviraston ilmoitukset
- viranomaisnäytteiden tutkimustulokset
- yrittäjien omavalvonta
- valitukset

Toimenpiteet terveysvaaratilanteissa:

1. arvioidaan mahdollisesti syntyneet terveyshaitat ja annetaan määräyksiä haitan ehkäisemiseksi tai poistamiseksi
2. tiedotetaan tilanteesta totuudenmukaisesti
3. annetaan muille viranomaisille asiantuntija-apua
4. huolehditaan tilanteen ja ympäristön seurannasta terveydelliseltä kannalta

11.1 Vesivälitteisten epidemioiden ja ruokamyrkytysepidemioiden selvittely

Vesivälitteistä epidemiaa (sekä talousvesi että uimavesi) tai ruokamyrkytysepidemiaa epäiltäessä tehdään tapauksesta selvitys viipymättä. Selvityksiä/valituksia varten on laadittu sisäiset menettelyohjeet (valmiuskansiossa). Selvitys tehdään aina yhdessä terveydenhuollon kanssa. Selvityksiä varten ei ole erikseen budjetoituja varoja. Vuoden 2024 talousarvioon on varattu 5.000 € näytteiden tutkimista varten. Tuo summa käytetään sekä epidemioiden selvittelyihin liittyvien näytteiden analysointiin, että muihin vuoden aikana mahdollisesti ilmeneviin äkillisiin tutkimustarpeisiin. Epidemiaselvittelyssä syntyy analyysikustannusten lisäksi kustannuksia myös työajasta.

Elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1365/2011) mukaan kunnassa tulee olla selvitystyöryhmä. Selvitysryhmän asettaa valvontajaosto. Yhteistoiminta-alueemme selvitysryhmän jäsenet on mainittu taulukossa 3. Ryhmän puheenjohtajana toimii ympäristöterveydenhuollon päällikkö.

Vakituinen	Sijainen
Johanna Gripenberg Tartuntataudeista vastaava lääkäri	Anne-Marie Rudnäs Avohoidon ylilääkäri
Marlene Widner Osastonhoitaja	Camilla Björklund Osastonhoitaja
Annika Porthin Ympäristöterveydenhuollon päällikkö	Maria Lassus-Jensen Valvontaeläinlääkäri
Malena Flink vs. hygieenikkoeläinlääkäri	Susanne Granbäck, Kunnaneläinlääkäri
Susanne Jankens Terveystarkastaja	Julia Hjulfors Terveystarkastaja
Andreas Svarvar Toimitusjoht., Pietarsaaren Vesi	Ben Ingman Käyttöpäällikkö, U-pyyn voimalaitos Oy

Taulukko 3. Ruokamyrkytysryhmän jäsenet (marraskuu 2022)

Selvitysmenettelyyn sisältyvät seuraavat keskeiset tehtävät:

1. Selvitystyön pikainen aloitus kaikilla eri osa-alueilla (tarkastukset, näytteiden analysointi, epidemiologiset tutkimukset)
2. Epäilyistä tapauksista tehdään ilmoitus RYMY-tietojärjestelmään. Ilmoituksen tekee tartuntataudeista vastaava lääkäri.
3. Varmistetaan, että kaikki epidemian selvittelyssä tarvittavat selvitykset tulevat tehdyiksi.
4. Varmistetaan toimenpiteiden yhteen sovittaminen epidemian hallintaan saamiseksi.
5. Varmistetaan eri tutkimuksia suorittavien viranomaisten ja muiden tahojen välinen tiedonkulku.
6. Otetaan tarvittaessa yhteys muihin viranomaisiin.
7. Epidemiasta tiedottaminen asianosaisille.
8. Johtopäätökset epidemian syystä ja lähteestä.
9. Terveysvalvonta laatii Ruokaviraston mallin mukaisen loppuraportin, joka lähetetään Ruokavirastoon, Valviraan, THL:ään ja aluehallintovirastoon RYMY-tietojärjestelmän kautta.

Tiedotusvastuu jakautuu seuraavasti:

- Tartuntatautilääkäri (Johanna Gripenberg tai hänen sijaisensa) vastaa sairastuneita ihmisiä ja heidän hoitoaan sekä näytteenottoa koskevasta tiedotuksesta.
- Ympäristöterveydenhuollon päällikkö vastaa epäiltyjä elintarvikkeita tai vettä sekä analyysituloksia koskevasta tiedotuksesta.
- Asianomaisen vesilaitoksen johtaja vastaa vedenpuhdistusta ja vesitekniikkaa koskevasta tiedotuksesta.

12. VALVONTASUUNNITELMAN ARVIOINTI

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan keskusviranomaisten ohjeiden mukaisesti. Arviointi perustetaan valvontatilastoon. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään tulevan toiminnan suunnittelussa. Arviointi suoritetaan yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisen taulukon 4 mukaan.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus • valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen • tarkastuksissa esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi ja olosuhteiden saattamiseksi määräysten mukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> • toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteet ja analyysit • valvontahankkeisiin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> • valvonnasta saadut maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> • voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys siitä, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunnitelmalliseen valvontaan ja paljonko muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentamisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA) • valvonnan vaikuttavuuden arviointi
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavana toimintavuonna
Arviointi- ja ohjauskäynnit	<ul style="list-style-type: none"> • todetut hyvät käytännöt, kehitettävät asiat ja korjattavat asiat

Taulukko 4. Paikallisen valvonnan toteutumisen arviointi

13. VALVONTASUUNNITELMAN JA SEN ARVIOINNIN HYVÄKSYMINEN

Ympäristöterveyslautakunta hyväksyy sekä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman että sen arvioinnin. Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan VATI- ja VYHA-ohjelmien kautta. Ympäristöterveyslautakunnassa käsiteltävä valvontasuunnitelman arviointi lähetetään aluehallintovirastoon VYHA:n kautta.

Ympäristöterveyslautakunta hyväksyy talousarvion ja taksan.